

Лукін Д. А., к.е.н., доцент
Мазило Т. В., к.е.н., доцент
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ОСНОВНІ ФОРМИ ЕТИКО-КОНФЕСІЙНОГО БАНКІНГУ

Сьогодні світове суспільство переосмислює ринкову парадигму з точки зору моралі (в т.ч. релігійної) і персональної відповідальності за економічну діяльність. Простежуючи світовий досвід взаємопроникнення морально-релігійних постулатів і банківської діяльності, ми виділяємо наступні форми етико-конфесійних банківських утворень:

1. Імплементация моральних норм у традиційні банківські організації.

Наприклад, система групової відповідальності позичальників, яка реалізована в Grameen Bank (Бангладеш). В даній системі, де кредит надається групі людей, які виступають поручителями один за одного, практично виключена можливість прострочення за такими кредитами.

2. Так звані «етичні» банки, які фінансують тільки певне коло проектів, відібраних з урахуванням етичних принципів. Прикладом таких банківських організацій є Banca POPOLAR Etica (Італія), ВВК Solidarioa (Іспанія) та ін. На сьогодні 24 банки і інвестиційні фонди з різних країн об'єдналися в європейську федерацію етичних та альтернативних (неспекулятивних) банків FEBEA і обслуговують вже понад півмільйона клієнтів.

3. Банки, створені на гроші церкви і обертаючі церковні ресурси. Наприклад, католицький банк Ватикану, Hellenic Bank, у якому Грецька православна церква володіє більш ніж 30 % акцій, APS Bank Limited - власність католицької церкви Мальти, російський банк «Пересвет» та ін.

4. Конфесійно-орієнтована банківська справа. Яскравий приклад - устрій ділового життя та ведення банківської справи старовірів в дореволюційній Росії. У борг намагалися не брати, але давали. Ставлення до «лихварів» було зневажливим, тому кредитували не під відсотки. Розповсюджена була відстрочка платежу позичальникові, який потрапив у складну ситуацію, прощення боргу, допомога коштами убогим, калікам, удовам.

5. Конфесійний банкінг - це принципово інша система ведення банківського бізнесу на основі канонів тієї чи іншої релігії. Реальний приклад - ісламський банкінг. Отримання відсотків з кредитів суворо заборонено Кораном, тому ісламські банки не стягують позичковий відсоток, не отримують маржу. Банк і його клієнти об'єднують свої капітали для фінансування будь-якого проекту. Прибуток вони ділять у заздалегідь визначеному порядку, а збитки - в залежності від пайової участі в капіталі.

Сьогодні назріла необхідність створення "православного банкінгу", під яким ми розуміємо можливі трансформації в банківській сфері, спрямовані на конкретизацію та посилення морально-етичних аспектів у роботі вітчизняних банків на основі православної етики.

Його розвиток можливий у деяких напрямках. По-перше, це створення банку кептивного типу, який би обслуговував рахунки церкви, численних парафій, і використовував би кошти виключно при кредитуванні богоугодних проектів. По-друге, це впровадження православного банкінгу в банкоподібних фінансових інститутах, в ощадно-позичкових спілках, мікрофінансових організаціях, заснованих на вірі. Це є дуже актуально, на наш погляд, оскільки в сучасній банківській системі України практично відсутня можливість отримання в банку стартового капіталу для ведення бізнесу, існує заборона на видачу бланкових кредитів. Подібного роду кредитів можна було б видавати за допомогою фондів взаємного кредиту на конфесійній основі. По-третє, це формування комерційних банківських установ, де б в основі взаємовідносин між банком і клієнтом були б релігійні постулати і взаємовідповідальність (як в ісламському банкінгу).

Розвиток етико-конфесійного банкінгу – це, насамперед, задоволення бажання клієнтів банків у чесному і відповідальному веденню бізнесу в банківській сфері. Створення ж православного банкінгу у нас в країні можливо вже в найближчій перспективі. У якій формі це відбудеться, вкаже час і наполегливі зусилля фахівців вітчизняної банківської справи і православних громадян.